

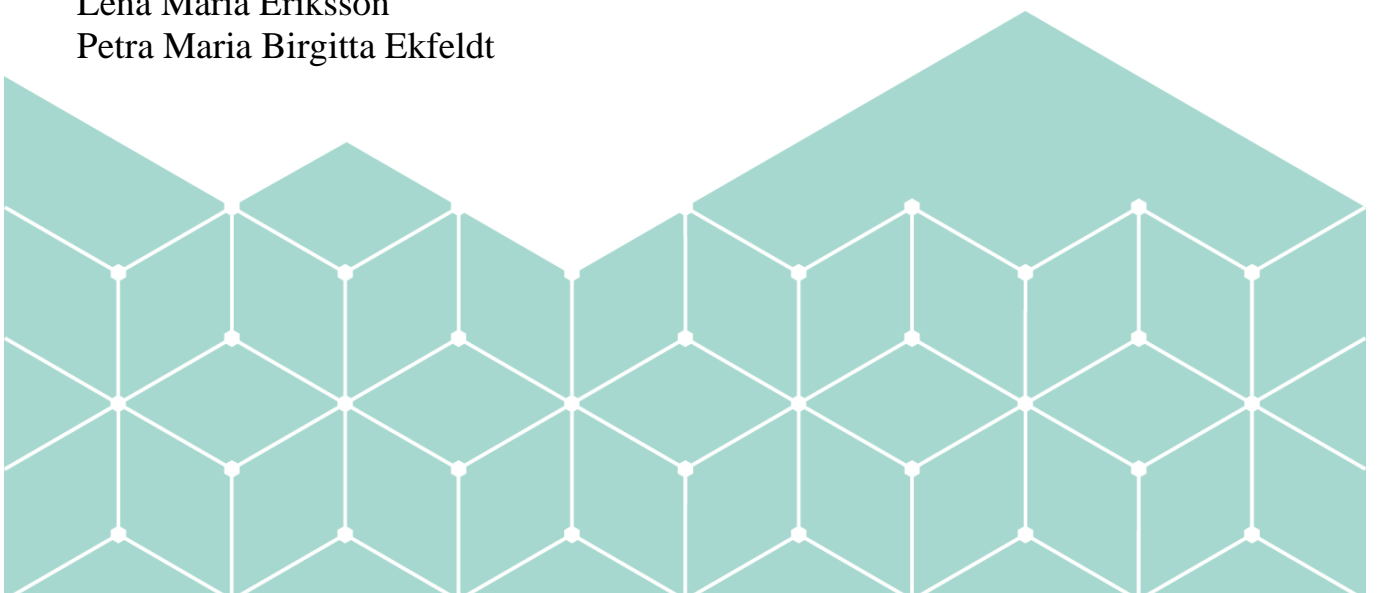
Sosial handlingskompetanse – sosial og faglig læring i sammenheng:

Et samarbeidsprosjekt mellom Kuben videregående skole,
Utdanningsetaten i Oslo og Høgskolen i Østfold

*Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen som samarbeid mellom
Kuben videregående skole og Høgskolen i Østfold*

Sluttrapport 2023

Marie Laupsa
Tor Freyr
Morten Skaug
Ritha Veronicha Angen
Lena Maria Eriksson
Petra Maria Birgitta Ekfeldt

Tittel: Sosial handlingskompetanse – sosial og faglig læring i sammenheng: Et samarbeidsprosjekt mellom Kuben videregående skole, Utdanningsetaten i Oslo og Høgskolen i Østfold.

Forfatter: Marie Laupsa, Tor Freyr, Morten Skaug, Petra Maria Birgitta Ekfeldt, Ritha Veronicha Angen og Lena Maria Eriksson.

Rapportnr.: 12/2023

Prosjektnavn: Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skole ved Kuben videregående skole.

Emneord: Dekomp, sosial handlingskompetanse, konsekvenspedagogikk, faglig læring, sosial læring.

Dato: 27-11-2023

Utgiver: HiØ VIDERE

Adresse: Høgskolen i Østfold
Postboks 700
NO-1757 Halden
Norway

Innhold

SAMMENDRAG	4
Innledning.....	5
Prosjektets filosofiske og teoretiske ramme	6
Prosjektets organisering og arbeidsform	6
Prosjektets tre utviklingsår og resultater	7
Bakgrunn	8
Kuben videregående skole.....	8
Avdeling for helse og oppvekstfag (HO)	8
Oppfølgingstjenesten, Fundament og Ulven (OT)	9
Avdeling for elevrettede tjenester (ET) 2020 – 2021	10
Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skole (dekomp)	10
Høgskolen i Østfold (HiØ)	11
Sosial handlingskompetanse og konsekvenspedagogikk	11
En filosofisk inspirert arbeidsform.....	13
Prosjektbeskrivelse.....	13
Deltakere og struktur for prosjektet.....	14
Organisering og arbeidsform.....	14
Metoder for evaluering.....	15
Gjennomføring og resultater	16
Hovedområder og mål	16
Utviklingsåret 2020 - 2021	18
Evaluering og resultater.....	19
Utviklingsårene 2021 – 2023	20
Organisering og gjennomføring	20
Introduksjonskurs for nyansatte	22
Etter- og videreutdanning som dekomp-tiltak	22
Evaluering og resultater.....	22
Fra prosjekt til drift.....	25
Oppsummerende betraktninger	26
Litteratur.....	29

SAMMENDRAG

Prosjektet *Sosial handlingskompetanse – sosial og faglig læring i sammenheng* har vært et samarbeid mellom Kuben videregående skole (Kuben), Utdanningsetaten i Oslo (UDE) og Høgskolen i Østfold (HiØ) gjennom desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen (dekomp), og en pilot. Prosjektets overordnede målsetting har vært å ivareta intensjonen i læreplanverket LK20 om at sosial læring ikke kan isoleres fra faglig læring, og at skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig. Som ved andre videregående skoler skal elevene ved Kuben ut i et arbeids- og samfunnsliv der det stilles krav til dem om å bidra, ta initiativ, ta medansvar og å ta stilling. Gjennom arbeid med felles forståelse for sosial læring og handlingskompetanse, profesjonsfellesskap og profesjonsutøvelse har prosjektet hatt som mål å utvikle en «helhetlig pedagogisk praksis der elevenes frihet, selvstendighet, ansvarlighet og medmenneskelighet er sentralt i opplæringen» (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Prosjektet har vært organisert med en styringsgruppe, en prosjektledelsesgruppe, ressursgrupper og flere arbeidsgrupper. Styringsgruppen har bestått av representanter fra UDE, Kuben og HiØ, og prosjektledelsesgruppen har bestått av assisterende rektor for yrkesfag, avdelingsledere for HO og OT og fagansatte fra HiØ. I tillegg har ulike ressursgrupper med ansatte fra avdelingene vært støtte til utviklingsarbeidet. Deltakende avdelinger i prosjektet har vært avdeling for helse- og oppvekstfag (HO), opplæringstilbudene Kuben har gjennom Oppfølgingstjenesten (OT) og avdeling for elevrettede tjenester (ET). Prosjektets arbeidsform har vært gjentakende planleggingsmøter, fellessamlinger og mellomarbeid, der HiØ bidro med prosessveiledning og faglig påfyll og veiledning.

I sin helhet er prosjektet gjennomført over tre overlappende utviklingsår. Prosjektledelsen utformet følgende hovedområder for prosjektet – *forankring* (skoleåret 2020 – 2021), *profesjonsfellesskap* (skoleåret 2021 – 2022) og *profesjonsutøvelse* (skoleåret 2022 – 2023). Hovedområdet *felles forståelse* har vært gjennomgående for hele prosjektperioden. Skoleåret 2022 – 2023 fikk Kuben og HiØ godkjenning fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til et forsøk der deler av tilskuddet til dekompsamarbeidet kunne benyttes til å finansiere studiet *Konsekvenspedagogikk 1 – sosial handlingskompetanse* ved HiØ som etterutdanning for ansatte ved avdelingene på Kuben. Tiltaket ble viktig i arbeidet med felles forståelse, både med tanke på forankring av utviklingsarbeidet på avdelingene, og i utviklingen av en felles idé og vokabular om sosial læring.

På tross av at smitteverntiltak i forbindelse med covid-19 har påvirket fremdrift og kontinuitet i 2020 og 2021, konkluderte prosjektledelsen med at prosjektet har lyktes med å se faglig og sosial læring og utvikling i sammenheng i det daglige arbeidet. I sluttevalueringen trekker deltakerne frem at de har hatt særlig utbytte av veiledning fra både HiØ og kollegaer, og at endringene i møtekultur og –struktur har lagt til rette for et mer systematisk arbeid. Deltakerne fremhever at skolen har startet en prosess som må videreutvikles og videreføres etter at prosjektperioden er avsluttet dersom utviklingsarbeidet skal bli bærekraftig over tid. Når prosjektet videreføres til drift anbefaler HiØ at Kuben fortsetter å legge til rette for at ansatte kan delta på studiet *Konsekvenspedagogikk 1*, og at studentene benyttes som ressurs i utviklingsarbeid ved avdelinger og i forbindelse med videreutvikling av introduksjonskurs for nytilsatte. HiØ anbefaler videre at Kuben viderefører den prosessorienterte arbeidsformen i utviklingsarbeid, at det settes av til å videreutvikle læringsarenaer og didaktikk som legger til rette for sosial interaksjon. I en eventuell utvidelse anbefaler HiØ at Kuben involverer det eksterne og interne støttesystemet i samarbeidet om og med elevene.

Innledning

Grunnopplæringen er en viktig del av en livslang dannelsesprosess som har enkeltmenneskets frihet, selvstendighet, ansvarlighet og medmenneskelighet som mål. Opplæringen skal gi elevene et godt grunnlag for å forstå seg selv, andre og verden, og for å gjøre gode valg i livet.

Kunnskapsdepartementet, 2017

Skolen skal bidra til at elevene lærer å samarbeide, fungere sammen med andre og utvikle evne til medbestemmelse og medansvar. Prosjektet *Sosial handlingskompetanse – sosial og faglig læring i sammenheng* har tatt utgangspunkt i prinsippet i læreplanverket om at sosial læring ikke kan isoleres fra faglæring, og at skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig. *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen* beskriver verdiene som skal være grunnmuren i skolens virksomhet, og prege all pedagogisk praksis. Med overordnet del ble skolens ansvar for elevenes sosiale læring for første gang hjemlet i opplæringsloven. Dette utfordrer ikke bare tradisjonelle oppfatninger om klasseromsbasert teoretisk læring, men innebærer også at sosial læring bør betraktes både som en forutsetning for faglig læring og som en likestilt del av kompetansen elevene skal oppnå. Gjennom dette prosjektet har Kuben, i partnerskap med HiØ, undersøkt hvordan de i undervisning og andre aktiviteter kan se elevenes faglige og sosiale læring og utvikling i sammenheng.

Prosjektet eies av Kuben videregående skole (Kuben), er blitt gjennomført i partnerskap med Høgskolen i Østfold (HiØ) og finansiert gjennom tilskuddsordningen desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skole (dekomp). Prosjektet fikk tilslag fra Statsforvalteren til ett år samarbeid skoleåret 2020 - 2021, og utvidet med to år etter søknad våren 2021. Ressursrammen for partnerskapsamarbeidet med HiØ har vært 384 timer skoleåret 2020/21, 480 timer skoleåret 2021/22 og 554 timer skoleåret 2022/23. Prosjektet ble betraktes som en pilot, i den forstand arbeidsformer og tiltak utviklet gjennom prosjektet skulle kunne være en inspirasjon for tilsvarende skoleutviklingsprosjekter.

Som i andre skoleutviklingsprosjekter har heller ikke dette vært strømlinjeformet. Samarbeid om skoleutvikling krever fleksibilitet i partnerskapene og å kunne stå i frustrasjoner som oppstår. Kompetanseutviklingsarbeidet ble i 2020 og 2021 påvirket av covid-19, i en kartleggings- og forankringsfase der mål, omfang og arbeidsformer ennå ikke var klarlagt. Igjennom et langsiktig samarbeid har Kuben og HiØ funnet frem til en prosessorientert arbeidsform og kompetanseutviklingstiltak som vektlegger deltakernes eget engasjement i utviklingsarbeid. Et viktig funn i dette arbeidet er potensialet som ligger i å kombinere lokalt utviklingsarbeid inne på skolen med formell etter- og videreutdanning.

Kapitlene i denne rapporten beskriver grunnlaget for, gjennomføringen og resultatene av decomp-samarbeidet gjennom tre overlappende utviklingsår. Innledningskapittelet gir en oversikt over de lange linjene i prosjektet, mens andre kapitler gjør rede for partene og aktørene i samarbeidet, det teoretiske grunnlaget for arbeid med sosial og faglig læring i sammenheng og prosjektets filosofisk inspirerte arbeidsform. Tredje kapittel beskriver for

hvordan prosjektet har vært administrert, organisert og evaluert. Selve gjennomføringen av prosjektet beskrives i fjerde kapittel, med en oppsummering av resultater og vurdering av måloppnåelse.

Prosjektets filosofiske og teoretiske ramme

Ved siden av overordnet del av læreplanverket ønsket Kuben gjennom prosjektet å etablere sosial handlingskompetanse og konsekvenspedagogikk som pedagogisk grunnlag for arbeidet med helhetlig sosial og faglig læring.¹ Konsekvenspedagogikk er en humanistisk pedagogikk som innlemmer konsekvenstenkning innenfor et eksistensfilosofisk rammeverk med det formål å se sosial og faglig læring i sammenheng (Freyr, 2021). Målet er sosial læring og myndiggjøring gjennom å bevisstgjøre elevene om egen frihet og hvordan egne handlingsvalg påvirker dem selv og andre. Sosial interaksjon betraktes som en grunnleggende forutsetning for både sosial og faglig læring og utvikling. Med dens eksistensfilosofiske grunnlag og vektleggingen av fellesskapets betydning for individets utvikling og muligheter i arbeids- og samfunnsliv er konsekvenspedagogikk egnet til å gi pedagogisk, praktisk og metodisk innhold til verdier og prinsipper for opplæringen. Kuben ønsket et partnerskap med HiØ på grunn av HiØs forsknings- og undervisningskompetanse innenfor konsekvenspedagogikk.

Konsekvenspedagogisk teori og metode er godt beskrevet, men det er skrevet lite om konkrete undervisningsmetoder (Halvorsen, 2017). En målsetting med prosjektet har vært å utforske og utvikle konkret praksis på Kuben. Prosjektet er dermed også av akademisk og forskningsmessig interesse.

Prosjektets organisering og arbeidsform

Deltakerne i prosjektet har vært ansatte tilknyttet de alternative skoleløpene Kuben tilbyr gjennom oppfølgingstjenesten (OT) og avdelingen helse- og oppvekstfag (HO). I tillegg har avdelingen for elevrettede tjenester (ET) vært tilknyttet prosjektet gjennom arbeidet på avdelingene. Prosjektet ble organisert med en prosjektledelse, ressursgrupper og flere arbeidsgrupper som arbeidet med ulike tiltak og delmål. Prosjektledelsen har hatt det overordnede ansvaret for koordinering, fremdrift og måloppnåelse. Et viktig delmål i prosjektet var å etablere strukturer for at Kuben på sikt kunne videreføre arbeidet etter prosjektperioden. Ressursgruppene ble etablert for å sikre lokal forankring og involvering i personalet, og for å understøtte kontinuiteten i kompetanseutviklingsarbeidet. Arbeidsgruppene var avdelingsbasert og selvorganiserte, med frihet til å utvikle og prøve ut tiltak knyttet til hovedområdene felles forståelse og filosofi for læring, profesjonsfellesskap og profesjonsutøvelse i tråd med behovsmeldingen for prosjektet.

Prosjektet har hatt en prosessorientert arbeidsform, med gjentakende prosjektledelsesmøter, ressursgruppemøter, fellessamlinger og mellomarbeid. HiØ har bidratt til kompetanseutviklingsarbeidet gjennom prosessveiledning, faglig veiledning og faglig påfyll i fellessamlinger. Prosjektledelsesgruppen utviklet overordnede planer og mål for kompetanseutviklingsarbeidet, mens ressursgruppene bidro til program for fellessamlinger. Arbeidsgruppene har arbeidet med mellomarbeid, der de har utviklet og prøvd ut egenutviklede tiltak i veiledning med HiØ. Denne prosessorienterte arbeidsformen er inspirert av *filosofiske samtaler* som består av en fastlagt struktur i flere deler, der det veksles regelmessig mellom at deltakerne arbeider alene, i arbeidsgrupper og i fellesskap. HiØ benytter denne arbeidsformen også i andre lignende kompetanseutviklingsprosjekter der

¹ Les mer om helhetlig læring ved Kuben på skolens hjemmesider.

konsekvenspedagogikk utgjør en sentral del av det teoretiske grunnlaget.² Metoden for evaluering av prosjektet ved Kuben har vært fortløpende muntlige og skriftlige tilbakemeldinger.

Prosjektets tre utviklingsår og resultater

Som tidligere nevnt har prosjektet vært gjennomført som tre overlappende utviklingsår, der prosjektledelsen utviklet følgende fire hovedområder for prosjektet som dannet grunnlaget for kompetanseutviklingstiltakene de tre årene: *forankring* og utviklingen av en prosessorientert arbeidsform (skoleåret 2020 – 2021), *profesjonsfellesskap* (skoleåret 2021 – 2022) og *profesjonsutøvelse* (skoleåret 2022 – 2023). Sosial handlingskompetanse og konsekvenspedagogikk har vært det teoretiske grunnlaget for metodisk og didaktisk utvikling, og hovedområdet *felles forståelse* har vært gjennomgående for hele prosjektperioden.

Prosjektet har lyktes i å forankre utviklingsarbeidet ved avdelingene HO og OT ved Kuben, og å utvikle og etablere en prosessorientert arbeidsform som involverer avdelingenes ansatte i kompetanseutviklingsarbeidet. Gjennom selvorganiserte arbeidsgrupper har deltakerne utviklet og prøvd ut mer og mindre vellykkede tiltak, som i seg selv har bidratt til refleksjon og kreativitet. Gjennom prosjektet har Kuben videreutviklet og etablert møtestrukturer og kulturer for systematisk arbeid med sosial læring i profesjonsfellesskapet, og prosjektet har med dette lyktes i å videreutvikle gamle og etablere nye strukturer for samarbeid om elevenes sosiale læring. I sluttevalueringene trekker deltakerne frem at endringer av møtekultur og -struktur har vært hensiktsmessig, men at arbeidet må videreføres når prosjektperioden er avsluttet.

Å etablere en felles forståelse for sosial læring og handlingskompetanse forutsetter at deltakerne får anledning til å fordype seg i prosjektets filosofisk – pedagogiske grunnlag, både individuelt og i profesjonsfellesskapet. Det viste seg imidlertid vanskelig å få tid og rom til faglig fordypning, og som et resultat av arbeidet første og andre utviklingsår inngikk Kuben, UDE og HiØ et samarbeid med Statsforvalteren i Oslo og Viken om et forsøk for å se lokal kompetanseutvikling i sammenheng med etter- og videreutdanningsstudiet *Konsekvenspedagogikk 1 – sosial handlingskompetanse* ved HiØ. Både studentene selv og skolens ledelse opplevde at tiltaket bidro til at studentene ble tryggere i sitt arbeid med sosial læring og at utviklingsarbeidet i større grad ble forankret ved avdelingene.

I og med at Kuben viderefører og videreutvikler prosjektet til drift anbefaler HiØ at skoleledelsen legger til rette for at øvrige ansatte ved avdelingene kan *delta på studiet ved HiØ* og at *studentene involveres i utviklingsarbeid i profesjonsfellesskapet*. Videre anbefaler HiØ at Kuben i det videre arbeidet med prosjektet *involverer relevante eksterne og interne samarbeidspartnere, og fellesfaglærere tilknyttet HO som foreløpig ikke har deltatt i utviklingsarbeidet*. Arbeid med sosial og faglig læring i sammenheng forutsetter metodisk og didaktisk nyteknung. HiØ anbefaler at *Kuben videreutvikler arbeidet med møtestruktur – og kultur, og med læringsarenaer og didaktikk der sosial interaksjon er grunnleggende i arbeidet med faglig læring*.

Erfaringer fra dette prosjektet har bidratt til å styrke relevante utdanninger på HiØ. Særlig har prosjektet hatt betydning for utviklingen av *Konsekvenspedagogikk 1 – sosial*

² Et eksempel er prosjektet *Viljen til å ville: Et samarbeidsprosjekt mellom Kjelle videregående skole, PP-tjenesten Romerike og Høgskolen i Østfold* som ble finansiert gjennom tilskuddsordningen *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis* i perioden 2021 - 2023 (Freyr, 2023).

handlingskompetanse, men erfaringer fra prosjektet har også blitt trukket inn i utdanninger innen spesialpedagogikk og pedagogikk på bachelor og masternivå. I tillegg har Kuben og HiØ gjort nybrottsarbeid med tanke på utviklingen av en filosofisk inspirert arbeidsform som er egnet til å involvere ansatte i lokalt utviklingsarbeid. Arbeidsformen er videreført i lignende prosjekter i dekom, men også i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage og kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Bakgrunn

Kuben videregående skole

Kuben ble åpnet høsten 2013, med blant annet ny satsing på fag- og yrkesopplæringen. Kuben er Oslo skolens største videregående skole med ca 1600 elever, og med opplæringstilbud innen studiespesialisering, yrkesfagopplæring, dobbeltkompetanseløp og alternative skoleløp. Kuben er en mangfoldig skole, både med tanke på bredden i utdanningstilbud og elevmålgrupper. Med over 40 klasser innen ordinære opplæringsløp fordelt over elleve utdanningsprogram, i tillegg til utdanningstilbud innen alternative skoleløp, er Kuben en stor virksomhet. Forskning på kompetanseutvikling skole har vist at kvaliteten i skolen avhenger av lærernes og skolens kollektive kapasitet, og at det å bygge denne formen for kapasitet igjennom er komplekst.³ Arbeid i profesjonsfellesskap forutsetter en felles forståelse for skolens samfunnsoppdrag og mål, og at ansatte forplikter seg til arbeidet ved skolen og avdelingen fremfor å drive individuell praksis. Gjennom dekom-samarbeidet ønsket Kuben å legge arbeidet med felles forståelse for sosial handlingskompetanse ut fra et humanistisk perspektiv til grunn for prosjektet (Fylkesmannen i Oslo og Viken, 2020). Avdelingene HO, OT og ET ble valgt ut til å delta i prosjektet.

Avdeling for helse og oppvekstfag (HO)

Ved oppstarten av prosjektet høsten 2020 hadde Kuben 13 klasser på helse- og oppvekstfag. Avdelingen tilbyr vg1 helse- og oppvekstfag, vg2 barne- og ungdomsarbeiderfag og vg2 helsearbeiderfag, i tillegg til yrkes- og studiekompetanse i samme utdanningsprogram (YSK). Avdelingen hadde også et voksenopplæringstilbud for vg1 og vg2.⁴ Deltakerne i prosjektet har vært programfaglærere, miljøarbeider og rådgiver ved avdelingen, med unntak av YSK-klassen. Utvalgte fellesfaglærere har deltatt i enkelte kompetanseutviklingstiltak. Av deltakerne i prosjektet hadde én lærer og én rådgiver tatt studiet Konsekvenspedagogikk 1 ved HiØ før samarbeidet ble opprettet høsten 2020. Avdelingen fikk ny leder høsten 2020.

Elevene ved HO kommer fra ulike bydeler og oppvekstsvilkår i Oslo kommune, men felles for dem er at de har liten kjennskap til yrkesliv generelt og helsefagenes spesielt. Selv om majoriteten av elevene er ordinærstøttere rekrutterer avdelingen hvert år elever med fortid innen kriminalitet, rus og vold. Enkelte elever har også en historie med psykisk uhelse, og flere har språklige utfordringer som følge av kort botid i Norge. Avdelingen utdanner elever til helsearbeiderfagene og barne- og ungdomsarbeiderfag der møtet med mennesker er en del av yrket. Sosial handlingskompetanse er grunnleggende i yrkesutøvelsen, men arbeid med sosial læring er særlig viktig der avdelingen møter utfordringer med at elever ikke møter opp i

³ Se for eksempel kunnskapsoppsummeringen over funn fra tidligere forskning på kompetanseutvikling i skole og barnehage i; NOU 2022: 13, s. 70

⁴ Som følge av omorganisering ved HO ble dette tilbudet flyttet ut av avdelingen HO fra og med skoleåret 2023 – 2024.

undervisningen eller til praksisplassen, negative holdninger til arbeidsoppgaver og svak arbeidsinnsats, og manglende respekt for samarbeidspartnere eller rutiner ved arbeidsplassen.

Oppfølgingstjenesten, Fundament og Ulven (OT)

Kuben tilbyr ulike alternative løp i tillegg til ordinære utdanningsprogram, hvorav tre av disse utgjorde én felles avdeling i prosjektperioden 2020 – 2023. Alle ansatte ved avdelingen; fellesfaglærere, programfaglærere, rådgivere, miljøarbeidere og enkelte eksterne samarbeidspartnere, deltok i dekompsamarbeidet som én avdeling i perioden 2020 – 2023.⁵ Oppfølgingstjenesten i Oslo tilbyr Vg1-løp til ungdommer som av ulike grunner ikke har skoleplass, og som har behov for tettere oppfølging.⁶ Målgruppen er elever som er motivert for utdanning, men har behov for tettere oppfølging. Avdelingen er imidlertid ikke et tilbud for elever med omfattende lærevansker eller en erstatning for eksisterende tilbud for elever med kort botid. Det overordnede målet er at elevene skal kunne utvikle kompetansen de trenger for videre utdanning og yrkesliv. Bakgrunnen for at elevene ikke går i ordinære klasser er sammensatt, men kan for eksempel være psykisk uhelse, alvorlig skolefravær eller negative skoleerfaringer. Utfordringer kan for eksempel være svak eller mangelfull arbeidsinnsats i undervisning og i praksis, fravær, manglende konsentrasjon og deltakelse i undervisningen. På Kuben kan denne elevgruppen gå i ordinære klasser med tett oppfølging fra pedagog og miljøarbeider, men skolen har også egne OT-klasser. I perioden 2020 – 2023 hadde avdelingen slike klasser innen programfagene helse- og oppvekstfag (OT-HO) og bygg- og anleggsteknikk (OT-BA). I tillegg hadde avdelingen en egen klasse med opplæring i fellesfagene på Vg1 og obligatorisk praksisperiode (OT-Praksis).

Fundament er et tiltak under avdelingen for oppfølgingstjenesten der ungdommer kan bruke et ekstra skoleår på å forberede seg på videregående skole. Elevene bruker ikke av ungdomsretten, men får mulighet til å forbedre vitnemålet sitt fra ungdomsskolen med tanke på å søke videregående opplæring. Felles for elevene ved Fundament er at de har store faglige mangler og behov for sosial læring som følge av høyt skolefravær eller mangelfull oppfølging igjennom tidligere skoleløp. Elevene har særlig behov for sosial læring med hensyn til for eksempel oppmøte, deltakelse i arbeids- og skolefelleskap, gjennomføring av arbeidsoppgaver, og å forholde seg til normer og regler.⁷ Gjennom Fundament ønsker Kuben å gi ungdommer nye skoleerfaringer gjennom individuelt tilpassede planer, praktisk læring og felles aktiviteter.

Skoletilbudet Ulven er et tilbud for ungdom i alderen 15 – 21 år med skolerett som er bosatt i Groruddalen. Felles for målgruppen er at de er, har vært, eller står i fare for å bli en del av et kriminelt miljø. De ansatte ved Ulven samarbeider tett med politiet og andre eksterne samarbeidspartnere i bydelene om oppfølgingen av elevene. Ungdommene får tilbud om karriereveiledning, undervisning i fellesfagene på vg1, arbeidstrening som kan føre til et kompetansegivende løp og tett oppfølging med henblikk på sosial handlingskompetanse. Elevene ved Ulven har nærhet til kriminelle miljøer, og ungdommene må ofte bryte med hele eller deler av sin omgangskrets og foreta større livsstilsendringer. Gjennom skoletilbudet Ulven får ungdommene støtte i denne prosessen, men mange er involvert i rus, kriminalitet og vold også mens de er elever ved Ulven. Avdelingen har som mål at ungdommene skal kunne delta i konstruktive aktiviteter og utdanning der de kan bidra til og være en del av arbeids- og

⁵ Høsten 2023 ble skoletilbudet Ulven skilt ut av Kuben videregående skole og opprettet som et uavhengig tilbud under Kuben yrkesarena.

⁶ Se Kubens nettside (2023) for mer informasjon om OT

⁷ Se Kubens nettside (2023) for mer informasjon om Fundament

samfunnsliv. De ansatte opplever at elevene har særlig behov for sosial læring for eksempel med tanke på å delta i arbeidsfellesskap, når de viser likegyldighet overfor oppmøte og manglende respekt for andre.⁸ Gjennom Ulven får ungdommene mulighet til å fullføre videregående skole ved hjelp av individuelt tilpasset undervisning og opplæringsløp.

Avdeling for elevrettede tjenester (ET) 2020 – 2021

Avdeling for elevrettede tjenester ved Kuben består av rådgivere, minoritetsrådgivere, miljøgruppe og helsesykepleiere. Tjenestene tilbyr skolens elever hjelp med fag, sosiale utfordringer og helseutfordringer. Oppfølgingen skjer i tett samarbeid med skolens ledelse, lærere og andre støttefunksjoner ved skolen. De elevrettede tjenestene har en særlig rolle i å følge opp skolemiljø saker, spesialpedagogisk arbeid og karriereveiledning. I dekompsamarbeidet ved Kuben har skolens elevrettede tjenester derfor vært en viktig både målgruppe og bidragsyter med henblikk på arbeid med elevenes sosiale handlingskompetanse. Ved oppstarten av dekompsamarbeidet høsten 2020 deltok hele avdelingen i dekompsamarbeidet, fra våren 2021 ble deltakelsen redusert til de ansatte ved ET med tilknytning til avdelingene HO og OT.

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skole (dekom)

Dagens organisering av lokal kompetanseutvikling for skole og barnehage bygger på St. Meld. 21 (2016-17) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*. Et viktig formål med organiseringen å sikre lokal forankring og involvering, og kommuner og fylkeskommuner skulle nå få tilgang til å søke tilskudd til mer langsiktige samarbeid med universiteter og høyskoler (UH) med utgangspunkt i lokale behov. I tråd med St. Meld. 21 er det opprettet fire tilskuddsordninger for lokal kompetanseutvikling, hvorav den ene er desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen (Dekom)

Dekom retter seg spesifikt mot skole, og skal bidra til å styrke den kollektive kompetansen og kvaliteten i skolen. Ordningen legger opp til skolebasert kollektiv kompetanseutvikling i arbeidet med å utvikle og styrke undervisningspraksis og det pedagogiske arbeidet, og målgrupper for kompetanseutviklingstiltakene er lærere, ledere og andre ansatte i og rundt skoler som bidrar til kvalitet i tilbudet til barn og unge. Samarbeidet med UH skal betraktes som et partnerskap, og tematikk, arbeidsform og samarbeid skal evalueres og utvikles kontinuerlig i løpet av prosjektperioden.

For å motta tilskudd til samarbeid med UH må skoleeier melde interesse for samarbeid med et universitet eller en høyskole til samarbeidsforum i fylket. Skoleeier søker om tilskudd med behovsmelding, som tilsvarende en prosjektbeskrivelse som forklarer bakgrunn for søknaden, og sentrale problemstillinger, målgrupper og målsettinger. I dette prosjektet er UDE skoleeier, med det overordnede ansvaret for drift, utvikling, oppfølging og veiledning av de 30 videregående skolene i Oslo kommune. Videregående skole er organisert under Divisjon videregående skole, voksenopplæring og fagopplæring. Som representant for skoleeier i styringsgruppen for prosjektet har seniorkonsulent Eivind Svernar fra Divisjon for tjenesteutvikling vært prosjektleder. Svernar har vært sentral i utvikling av behovsmelding og søknad om videreføring etter første prosjektår, samt pådriver for at prosjektet skulle prioriteres i UDE, og videreføres med to år fra høsten 2021. Følgende Overordnede mål i dekompsamarbeidet mellom UDE, Kuben og HiØ er hentet fra *Retningslinjer for*

⁸ Se Kuben yrkesarena nettside (2023) for mer informasjon om skoletilbudet Ulven.

tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnsopplæring (Kunnskapsdepartementet, 2021):

- Barnehager og skoler har gjennomført barnehage- og skolebaserte kompetanseutviklingstiltak som fremmer kollektiv utvikling
- Tiltakene er forankret i barnehagenes og skolens behov, identifisert gjennom lokale prosesser som involverer ansatte i virksomhetene

Bruk av midler rapporteres årlig til Utdanningsdirektoratet.

Høgskolen i Østfold (HiØ)

Høgskolen i Østfold er en statlig høgskole lokalisert med campus i Halden og Fredrikstad, og tilbyr studier på bachelor-, master- og doktorgradsnivå. Ved siden av bevilgningsfinansiert virksomhet er HiØ en betydelig regional og nasjonal aktør i arbeid med tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i skoler og barnehage, med omtrent 70 oppdrag i Oslo og Viken studieåret 2023 – 2024. Dekomp er den største av ordningene, der HiØ har 25 oppdrag i 18 kommuner og fylkeskommuner. Høgskolens arbeid med tilskuddsordningen er administrert gjennom HiØ VIDERE, høgskolens enhet for oppdragsvirksomhet. I arbeidet med decomp har HiØ utviklet en profil, der det legges opp til en prosessorientert arbeidsmåte og et gjensidig utviklende samarbeid mellom alle parter i samarbeidet.⁹ I tillegg til arbeid med tilskuddsordningen tilbyr HiØ VIDERE blant annet etter- og videreutdanninger, som for eksempel studiet *Konsekvenspedagogikk 1 – sosial handlingskompetanse*.

Tilskuddsordningene skal legge til rette for en felles arena for UH og praksisfeltet, og gi skoler og barnehager tilgang på forskningsbasert kunnskap. I tillegg skal partnerskapene bidra til å utvikle og styrke lærerutdanningene. Intensjonen med «det doble formålet» er et tettere samarbeid mellom UH og praksisfeltet, og å sikre at utdanningene er praksisnære, forskningsbaserte og relevante for fremtidige yrkesutøvere tilknyttet skolen og barnehagen. Ut over målsettinger for skolens utviklingsarbeid har HiØ hatt følgende overordnede mål for decomp-samarbeidet, hentet fra retningslinjene for tilskuddsordning (Kunnskapsdepartementet, 2021):

- Samarbeidende universitet eller høgskole har brukt erfaringene gjennom partnerskapet som bidrag til å videreutvikle lærerutdanningene

Sosial handlingskompetanse og konsekvenspedagogikk

Konsekvenspedagogikk er en humanistisk pedagogikk, utviklet av filosofen Jens Bay og sosialpedagogen Bodil Glad, som innlemmer konsekvenstenkning innenfor et eksistensfilosofisk rammeverk med det formål å se sosial og faglig læring i sammenheng (Freyr, 2021). Målet er sosial læring gjennom å bevisstgjøre ungdommene om egen frihet og hvordan egne handlingsvalg påvirker dem selv og andre. I boken *Pedagogikkens pionerer* fra 2017 beskriver Terje Halvorsen konsekvenspedagogikk som en myndiggjørende praksis, der målet er å hjelpe unge til å realisere sin personlige frihet. Gjennom sosial læring er målet å legge til rette for at elevene kan utvikle sin *sosiale handlingskompetanse*, det vil si kompetansen til å velge mellom handlingsalternativer i sosiale sammenhenger. I arbeidet med å utvikle konsekvenspedagogikk har Bay og Glad kommet frem til følgende syv handlingsorienterte begreper som legges til grunn i arbeidet med sosial læring: *selvbestemmelse, selvhjelpenhet, ansvarlighet, troverdighet, respekt, samarbeidsvilje* og

⁹ Se Utdanningsdirektoratets nettsider (2023) for mer informasjon

mottakelighet (Bay, 2005). Fremfor å ukritisk tilpasse seg skolens og arbeidslivets normer og regler, er hensikten at elevene skal lære å bli bevisst og å tenke gjennom handlingsalternativer de står overfor, for dermed å kunne ta gjennomtenkte valg på kort og lang sikt. Konsekvenspedagogikk har vært et studium ved Høgskolen i Østfold siden 2000.

For å kunne tilegne seg reell yrkeskompetanse og bli etterspurte arbeidstakere trenger elevene en helhetlig sosial og faglig handlingskompetanse, som gjør dem i stand til å håndtere utfordringer de vil møte i arbeidslivet. Skolen må derfor skape rammer for elevenes personlige, faglige og sosiale læring som setter dem i stand til å løse problemer som kan oppstå i sosiale situasjoner (Bay, 2005). Dette forutsetter en arbeidslivslignende undervisningspraksis der elevene får trening i å stå i ulike valgsituasjoner. Halvorsen (2017) beskriver konsekvenspedagogisk praksis som “yrkesopplæring med øvelse i sosiale fellesskap”. Metodisk bygger konsekvenspedagogikken på det Halvorsen beskriver som en form for filosofisk konfronterende og samtidig dialogsøkende tilnærming. Den fremmer betydningen av diskontinuerlige læringsformer som kan spores tilbake til Sokrates’ filosofiske praksis og kunsten i å bringe frem det som ligger latent i et annet menneske gjennom tålmodig og strukturert utspørring (Freyr, 2021). Gjennom samtale inviteres ungdommene til å tenke gjennom mange typer av valgsituasjoner. De oppfordres til å vurdere hvilke handlingsmuligheter som finnes og til å se for seg mulige konsekvenser på kort og lang sikt. Utgangspunktet for metodisk praksis i konsekvenspedagogikk er derfor at skolens faglige læringsaktiviteter skal vektlegge både *sosial interaksjon* og handlingsrom der elevene blir stilt overfor valgsituasjoner.

Med den eksistensfilosofiske forankringen og vektleggingen av fellesskapets betydning for individets utvikling og muligheter i arbeids- og samfunnsliv er konsekvenspedagogikk egnet til å gi pedagogisk, praktisk og metodisk innhold til verdier og prinsipper for opplæringen beskrevet i Overordnet del av læreplanverket. Overordnet del har hjemmel i opplæringslovens §1-5 og utdyper verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf sammen med resten av læreplanverket. Den beskriver opplæringen som en viktig del av en livslang dannelsesprosess som har enkeltmenneskets frihet, selvstendighet, ansvarlighet og medmenneskelighet som mål. Videre skal opplæringen gi elevene et godt grunnlag for deltakelse på alle områder innenfor utdanning, arbeids- og samfunnsliv. Kapittel 2.1. beskriver prinsipper for sosial læring og utvikling, der et sentralt prinsipp er at sosial læring også skjer gjennom den faglige læringen.

Kuben ønsket med dekomp-prosjektet å legge konsekvenspedagogikk til grunn for arbeidet med fagfornyelsen, og å utvikle pedagogisk plattform for HO og OT med utgangspunkt i konsekvenspedagogikk. En felles forpliktende plattform for avdelingen innebærer at alle ansatte påtar seg å legge konsekvenspedagogikk til grunn i møte med elevene og hverandre i profesjonsfellesskapet. Flere ansatte ved avdelingen OT hadde fullført studiet Konsekvenspedagogikk 1 ved HiØ før 2020, og avdelingsleder for OT og assisterende rektor for yrkesfag hadde i tillegg både utdanning i konsekvenspedagogikk og erfaring fra arbeid med konsekvenspedagogikk i andre virksomheter. Prosjektet *Sosial handlingskompetanse - sosial og faglig læring i sammenheng* er av forskningsmessig interesse med tanke på arbeid med sosial og faglig læring i sammenheng. På tross av at konsekvenspedagogisk metodikk er svært godt beskrevet, er det skrevet lite om ulike utdanningsinstitusjoners konkrete læringsaktiviteter og undervisningspraksis. Erfaringer og resultater fra utviklingsprosjektene ved Kuben kan bidra til å bøte på denne mangelen.

En filosofisk inspirert arbeidsform

Arbeidsformen i prosjektet er inspirert av *filosofiske samtaler*. Kort fortalt er dette en filosofisk og metodisk arbeidsmåte der målet er å tenke sammen for å synliggjøre latent kunnskap både hos en selv og andre. Arbeidsformen består av en fastlagt struktur i flere deler og vektlegger vanlige normer for saklighet og høflighet. Den veksler regelmessig mellom at deltakerne arbeider alene, i mindre og i større grupper. Et kjennetegn ved denne måten å tenke sammen på er at man stiller spørsmål til og utfordrer ting man vanligvis tar for gitt gjennom å argumentere for og imot. Slik filosofering kan oppleves som rotete for deltakerne fordi den kan utfordre følelsen av å ha orden og kontroll. Samtidig er denne utryggheten en forutsetning for kreativitet og at man skal klare å tenke nytt om kjente problemstillinger. Det å tenke sammen og samtale på en slik strukturert måte kan også være uvant for noen, men de fleste erfarer strukturen som frigjørende og klargjørende for tanken (Børresen og Malmhøster, 2008). I arbeidsformen er veilederens oppgave er ikke bare å fasilitere på et strukturelt nivå, men også bidra innholdsmessig med faglig innspill og ved å stille utfordrende spørsmål som deltakerne hver for seg og i fellesskap skal prøve å finne velbegrunnede svar på. Veilederen må altså både stimulere til undring og strukturere samtalen og samtidig skape en atmosfære preget av velvilje, samarbeid og åpenhet for å skape fremdrift (Olsholt et al., 2008). Dette er en tilnærming som er i tråd med og viderefører, konsekvenspedagogikkens filosofiske og metodiske grunnlag. Det er samtidig en arbeidsform – som gjennom at den fremmer nytenkning, kreativitet og samarbeid – fremstår særdeles godt egnet for skolebasert kompetanseutvikling, der en hovedutfordring nettopp har blitt beskrevet som det å skape en slags kollektiv autonomi (Helle, 2002, s. 32).

Prosjektbeskrivelse

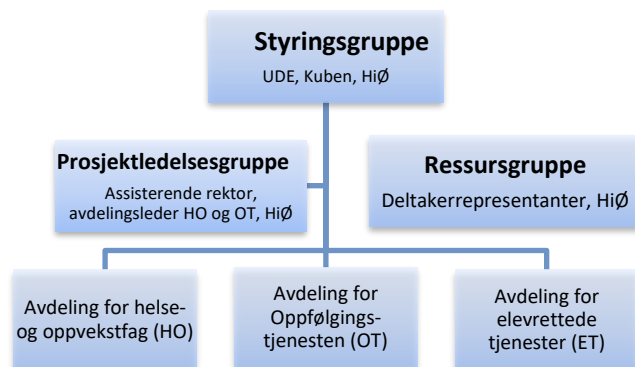
Gjennom prosjektet ønsket UDE og Kuben å ivareta prinsippet fra Overordnet del om at faglig og sosial læring skal ses i sammenheng. Prosjektet fikk tittelen *Sosial handlingskompetanse – sosial og faglig læring i sammenheng*, med referanse til Overordnet del av læreplanverket og konsekvenspedagogikk. I behovsmeldingen som lå til grunn for søknad om midler beskrev Kuben og UDE behovet for å utvikle felles forståelse for sosial læring og handlingskompetanse blant ansatte, med henblikk på at elevene ved Kuben blir rustet til å kunne ta gjennomtenkte og selvstendige valg som fremtidige yrkesutøvere (Fylkesmannen i Oslo og Viken, 2020) UDE og Kuben la vekt på kompetanseutviklingstiltak med utgangspunkt i eksistensialistisk pedagogikk, valgenes muligheter og veiledning av elevene ut fra deres egne forutsetninger og mål.

Etter søknad til Statsforvalter våren 2020 fikk prosjektet ressurser til ett år samarbeid med HiØ i første omgang. Ressursrammen for partnerskapet med HiØ tilsvarte 384 timer skoleåret 2020 – 2021. Våren 2021 søkte Kuben om videreføring og prosjektet fikk tilslag til ytterligere to prosjektår, tilsvarende 480 timer skoleåret 2021 – 2022 og 554 timer skoleåret 2022 – 2023.

Deltakere og struktur for prosjektet

Prosjektet har vært administrert gjennom en *styringsgruppe*, bestående av Eivind Svennar (UDE), Morten Skaug (direktør HiØ-Videre), Carsten

Henriksen (administrativ prosjektleder, HiØ) og Maria Eriksson (assisterende rektor for yrkesfag, Kuben). Styringsgruppen har hatt ansvar for søknad om tilskudd og rapportering av midler. I tillegg har styringsgruppen hatt ansvar for å formidle erfaringer fra prosjektet internt på Kuben, HiØ og i UDE.

Figur 1: Struktur 2020 - 2021

Arbeidet lokalt på Kuben har vært organisert gjennom en *prosjektledelsesgruppe*, bestående av avdelingslederne Petra Ekfeldt (HO) og Ritha Angen (OT), Maria Eriksson, Tor Freyr (HiØ) og Marie Laupsa (HiØ). Prosjektledelsesgruppen har hatt ansvaret for fortløpende vurdering av kompetansebehov, periodeplaner og planlegging av tiltak, samt å utvikle strukturer for utviklingsarbeidet.

Høsten 2020 opprettet prosjektledergruppen en *ressursgruppe* med ansatte fra avdelingene som deltok i prosjektet og HiØ. Disse hadde tatt studiet *Konsekvenspedagogikk 1 – sosial handlingskompetanse* ved HiØ før høsten 2020. Formålet med ressursgruppen var å legge til rette for deltakerinvolvering og ekstra støtte til arbeidet med prosjektet i hverdagen på avdelingene. Skoleåret 2021 – 2022 ble deler av tilskuddet til dekom-p-samarbeidet benyttet til frikjøp av seks ansatte ved HO, OT og ET slik at de fikk tid til arbeidet ressursgruppen. Skoleåret 2022 – 2023 ble den opprinnelige ressursgruppen oppløst, til fordel for egne ressursgrupper på avdelingene OT og HO.

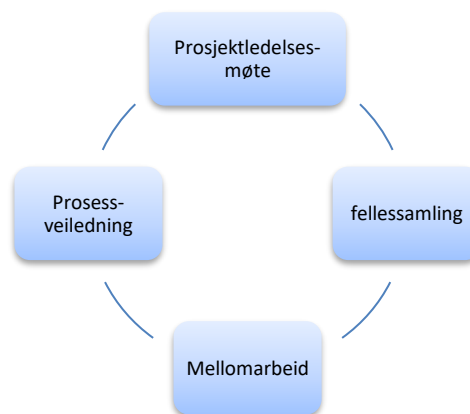
Avdelingene HO, OT og ET deltok i prosjektet fra oppstarten høsten 2020. Fra HO deltok i hovedsak programfaglærere, selv om enkelte fellesfaglærere deltok sporadisk i kompetanseutviklingstiltak har de ikke vært systematisk involvert i prosjektet. Fra OT deltok alle ansatte ved avdelingen. Fra ET var hele avdelingen involvert i prosjektet høsten 2020, men fra våren 2021 ble avdelingens deltakelse i prosjektet begrenset til de ansatte som hadde en fast tilknytning til enten HO eller OT.

Organisering og arbeidsform

Prosjektet har vært organisert med gjentakende fellessamlinger og arbeid i arbeidsgrupper med prosessveiledning.

Møtepunkter for alle deltakerne i prosjektet kalles for *fellessamlinger*. Fellessamlingene har både vært gjennomført som større samlinger for HO og OT i fellesskap, og for avdelingene hver for seg. HiØ har ledet fellessamlingene etter et program som ble utarbeidet av prosjektledelsesgruppen, med innspill fra ressursgruppen. I disse samlingene har forelesninger og annet faglig påfyll vært sentrale punkter på programmet, i tillegg til refleksjonsoppgaver knyttet til tema og mer omfattende *mellomarbeid* som arbeidsgruppene har utført mellom samlingene.

Kompetanseutviklingsarbeidet på avdelingene har i hovedsak blitt gjennomført som arbeid i mindre *arbeidsgrupper* på avdelingene mellom fellessamlingene. I samarbeid med avdelingsleder ble hver avdeling delt inn i selvstendige arbeidsgrupper som valgte, planla, gjennomførte og evaluerte tiltak. Disse utviklingsarbeidene tok utgangspunkt i problemstillinger og idéer arbeidsgruppene ønsket å utforske og prøve ut i profesjonsfellesskapet, undervisning og i samtaler med elevene. Arbeidsgruppene fikk veiledning fra HiØ etter oppsatt plan i forbindelse med mellomarbeidet.

Figur 2: Prosessveiledning

Arbeidsformen er inspirert av *filosofiske samtaler* og tar utgangspunkt i at kompetanseutvikling blant annet kan skje i selvorganiserte arbeidsgrupper. HiØs fagansatte underviste om arbeidsformen på fellessamlinger og deltakerne fikk utdelt støtteark for å kunne gjennomføre den i arbeidsgruppene - som en hjelp til å kunne strukturere og begrunne utviklingsarbeidene. Støttearkene skulle ikke bare hjelpe arbeidsgruppene med å planlegge, prøve ut og evaluere tiltak, men også sørge for dokumentasjon. HiØs faglige veiledning ble videre dokumentert i et eget referat. Erfaringer fra utviklingsarbeidene i arbeidsgruppene ble lagt til grunn for innhold til fellessamlinger og deltakerne bidro på denne måten til å drive det kollektive utviklingsarbeidet på avdelingen videre.

Metoder for evaluering

I løpet av prosjektperioden ble det lagt opp til regelmessig evaluering, der deltakerne gav innspill på organisering, arbeidsform og til det videre arbeidet med prosjektet. Det ble lagt opp til etterrefleksjon i grupper i forbindelse med fellessamlingene der deltakerne først ble bedt om å tenke hver for seg, for deretter å diskutere i arbeidsgruppene. Oppsummeringer fra gruppediskusjonene ble løftet i plenum, eller levert skriftlig på papir eller i prosjektets digitale notatblokk i Microsoft office teams. Deltakerne ble her spurt om følgende:

- Hvordan har du opplevd form og organisering av fellessamlingene?
- Hvordan har du opplevd form og organisering av mellomarbeidene?
- Hvordan har du jobbet mellom samlingene, ut over det som har vært organisert av HiØ?
- Hva er dere blitt nysgjerrige på, og hva vil dere at deres avdeling skal jobbe videre med?
- Har dere andre tilbakemeldinger til samarbeidet mellom Kuben og HiØ dette skoleåret?

Deltakerne har i tillegg hatt anledning til å gi anonyme og individuelle tilbakemeldinger gjennom nettskjema. Deltakerne ble spurt om følgende:

- Hva har fungert bra for deg og din arbeidsgruppe i fellessamling og mellomarbeid?
- Har du andre tilbakemeldinger til prosjektledelsen?

I forbindelse med avsluttende samling i prosjektet våren 2023 ble det lagt til rette for felles etterrefleksjon for HO og OT. Deltakerne begynte med å besvare spørsmålene skriftlig hver for seg, før de diskuterte og delte erfaringer og svar i grupper. Gruppens refleksjoner ble

løftet i plenum og oppsummert skriftlig. Deltakerne ble spurt om følgende:

- Hva er dere fornøyde med å ha fått til i løpet av prosjektperioden?
- Hva trenger din avdeling å jobbe videre med?

Skoleåret 2022 - 2023 gjennomførte 13 av Kubens ansatte studiet Konsekvenspedagogikk 1 ved HiØ. Etter avsluttet studieløp ble deltakerne oppfordret til å gi tilbakemelding på forsøket med å kombinere studiet med kompetanseutviklingsarbeidet på avdelingene. Deltakerne ble spurt om følgende:

- Hvilke fordeler og utfordringer ser du for deg selv og din avdeling ved å kombinere studiet med dekom-p-arbeidet lokalt på Kuben?
- Har du innspill til hvordan sammenhengen mellom studiet og dekom-p-arbeidet kan styrkes?

I tillegg til formelle tilbakemeldinger har deltakerne uoppfordret gitt både skriftlige og muntlige tilbakemeldinger på dekom-p-samarbeidet. Ressursgruppen har vært en verdifull bidragsyter i arbeidet med å evaluere og justere prosjektet i lys av lokale behov og tilbakemeldinger. Prosjektledelsesgruppen har utover dette hatt det overordnede ansvaret for å innhente innspill og tilbakemeldinger fra deltakere fortløpende, og for årlig rapportering på bruk av midler til Utdanningsdirektoratet. I standardisert skjema for rapportering av midler har følgende punkter vært særlig verdifulle for evaluering av prosjektet:

- Hvordan er kompetansetiltaket forankret i skolens behov, og hvordan har ansatte og tillitsvalgte på skolen medvirket?
- Hvordan har skoleeier og universitet/ høyskole samarbeidet i de ulike fasene med å vurdere behov, planlegge og utvikle tiltak og gjennomføre kompetansetiltaket?
- Beskriv partnerskapets vurdering av måloppnåelse for kompetansetiltaket, herunder hvordan tiltaket bidrar til kollektiv utvikling på skolen.

Gjennomføring og resultater

Ved søknad om tilskudd til samarbeid med UH gjennom dekom-p skal skoleeier utarbeide en behovsmelding. Denne tilsvarende en prosjektbeskrivelse med bakgrunn for søknaden, sentrale problemstillinger, målgrupper og målsettinger. Behovsmeldingen som lå til grunn for dette prosjektet er ført i pennen av seksjonssjef Line Andreassen ved UDE, i samarbeid med Kuben. Kuben ønsket med prosjektet å vektlegge kompetanseutvikling hos sine lærere med fokus på både sosial og faglig handlingskompetanse, gjennom at lærerne utviklet en felles forståelse for arbeid med sosial læring ut fra et humanistisk perspektiv der elevenes valg og respekt for enkeltindividet står i sentrum. Målsettingen var å «ruste elevene på fremtidens arbeidsliv», med særlig vekt på å ivareta intensjonen i overordnet del om å se faglig og sosial læring i sammenheng. Kompetanseutviklingstiltak skulle involvere to til tre utdanningsprogram, med en prosessorientert arbeidsform på teamnivå (Fylkesmannen i Oslo og Viken, 2020).

Hovedområder og mål

Måloppnåelse i dekom-p-samarbeid skal vurderes ut fra om kompetanseutviklingstiltak er forankret i skolens behov, og identifisert gjennom lokale prosesser som involverer de ansatte i virksomheten. I tillegg skal skolen kompetanseutviklingstiltakene være skolebaserte og fremme kollektiv utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2021). Med utgangspunkt i behovsmeldingen og retningslinjer for tilskuddsordningene utarbeidet prosjektledelsen hovedområdene *felles forståelse, forankring, profesjonsfelleskap og profesjonsutøvelse*, som

gjennomgående for prosjektperioden. Prosjektledergruppen utarbeidet følgende mål under hvert hovedområde:

Felles forståelse	Forankring	Profesjonsfelleskap	Profesjonsutøvelse
Utvikle felles forståelse knyttet til arbeid med sosial læring og handlingskompetanse	Utvikle og etablere en prosessorientert arbeidsform for prosjektet der ansatte er involvert og kan medvirke i utviklingsarbeid.	Etablere og videreutvikle strukturer for samarbeid om sosial læring i profesjonsfelleskapet	Videreutvikle didaktisk og metodisk kompetanse med henblikk på sosial handlingskompetanse

I prosjektet handlet hovedområdet **felles forståelse** om å utvikle en felles forståelse for prinsippet om at skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring gjennom arbeidet med fagene og i skolehverdagen for øvrig. Dette innebærer at opplæringen i fag må organiseres på en måte som legger til rette for elevenes sosiale læring, og stiller nye krav til undervisning og samarbeid om sosial læring i profesjonsfelleskapet. Overordnet del av læreplanverket presiserer at skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der ledere, lærere og andre ansatte reflekterer over felles verdier (Kunnskapsdepartementet, 2017). I dette prosjektet har Kuben arbeidet med felles forståelse gjennom kompetanseutviklingstiltak som prosessveiledning, leseseminarer, utviklingen av introduksjonskurs i konsekvenspedagogikk og forelesninger med faglig påfyll. Tredje utviklingsår ble studiet Konsekvenspedagogikk 1 et viktig tiltak i arbeid med felles forståelse.

Alle ansatte i skolen må ta aktivt del i det profesjonelle læringsfelleskapet for å videreutvikle skolen (Kunnskapsdepartementet, 2017, kap. 3.5). Hvert enkelt skoleutviklingsprosjekt er unikt, og når det gjelder skoleutvikling er strategien ikke å ha et ferdig programmert konsept. Roald Jensen peker på at det er større sannsynlighet for å få til en bærekraftig utvikling hvis samarbeidet skjer på skolens premisser, med utgangspunkt i skolens situasjon og tilpasset det skolen har jobbet med tidligere (Jensen, 2016, s.130). Vi vet fra tidligere prosjekt at de som deltar i skoleutviklingsprosjekt selv må se nytten av, og behovet for, å arbeide med utvikling og kompetanseutvikling. I dette prosjektet handlet hovedområdet **forankring** om å etablere prosjektet ved Kuben, og å finne frem til prosessorienterte arbeidsmåter som legger til rette for individuell og kollektiv læring. Dekomp-samarbeidet varer i en avgrenset periode, men prosjektet skal videreføres på Kuben etter at prosjektperioden er avsluttet. Et delmål var i den sammenhengen å utvikle og etablere rutiner og strukturer som gjør at Kuben får og kan opprettholde tilstrekkelig filosofisk, metodisk og didaktisk grunnkompetanse i egen virksomhet til å kunne benytte og videreutvikle prosjektets arbeidsform på egenhånd etter at prosjektperioden er avsluttet

Hovedområdet **profesjonsfelleskap** tok utgangspunkt i prinsippet om at ansatte i skoler sammen må sørge for at skolens praksis er i samsvar med hele læreplanverket, og at utøvelse og utvikling av faglig, pedagogisk og fagdidaktisk dømmekraft utvikles i dialog og samhandling med kollegaer (Kunnskapsdepartementet, 2017, kap. 3.5) Struktur og kultur for systematisk samarbeid er grunnleggende i arbeidet med å bistå elevene i deres sosiale utvikling, og i arbeidet med metodikk og felles forståelse. Eksempler på kompetanseutviklingstiltak innen hovedområdet har vært arbeid med møtekultur, kollegaveiledning, undervisningssamarbeid og strukturerte refleksjoner i møter. Den prosessorienterte arbeidsformen i prosjektet var i seg selv et verktøy for å styrke samarbeidet i profesjonsfelleskapet.

Med utgangspunkt i felles forståelse for sosial læring i profesjonsfellesskapet skulle prosjektet bidra til at deltakerne kunne videreutvikle sin **profesjonsutøvelse**. I tråd med behovsmeldingen skulle deltakerne utvikle og benytte “metodikk som tydeliggjør elevenes ståsted i sin sosiale utvikling, slik at de gradvis er i stand til å eie egne mål innenfor sosial handlingskompetanse på lik linje med den faglige kompetansen” (Fylkesmannen i Oslo og Viken, 2020). Kompetanseutviklingstiltak omfattet metodebruk, didaktikk for sosial læring, konsekvenstenkning, elevsamtaler og elevoppfølging.

Prosjektet fikk først tilskudd til ett år samarbeid, som i 2021 ble videreført med to år. Denne rapporten følger ressurstildelingen og beskriver gjennomføringen av første utviklingsår for seg, og deretter de to påfølgende utviklingsårene i sammenheng i tråd med behovsmeldingene og bevilgningene om tilskudd. Dekomp-samarbeidet må imidlertid betraktes som tre overlappende utviklingsår, der hovedområdene var forankring av prosjektet skoleåret 2020 – 2021, profesjonsfellesskapet skoleåret 2021 – 2022 og profesjonsutøvelse skoleåret 2022 – 2023. Hovedområdet felles forståelse ble lagt til grunn for alt kompetanseutviklingsarbeid igjennom hele prosjektperioden.

Utviklingsåret 2020 - 2021

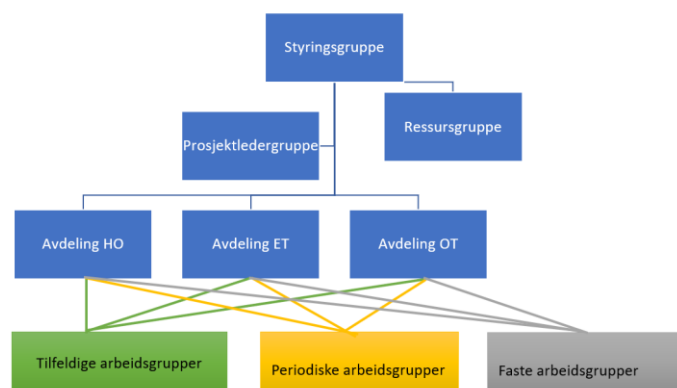
Søknad om dekomp-samarbeid tilslag på søknad om ett års samarbeid i første omgang. Ressursramme på 384 timer til samarbeid med HiØ. Første utviklingsår deltok rundt 60 ansatte fra HO, OT og ET i prosjektet.

Organisering og gjennomføring

Prosjektledelsesgruppen hadde ukentlige møter frem til uke 40 for å organisere og lage en fremdriftsplan for prosjektet, og hadde deretter jevnlige møter igjennom skoleåret. Ressursgruppen ble opprettet i begynnelsen av skoleåret og hadde månedlige møter. HiØ fikk fast arbeidsplass ved Kuben, og var første halvår til stede på skolen én dag i uken som sammenfalt med skolens felles utviklingstid.

Kuben inviterte filosofen Einar Øverenget til planleggingsdag for alle ansatte i august 2020. Øverenget har hovedsakelig arbeidet med spørsmål knyttet til etikk, og er blant annet medlem i lærerprofesjonens etiske råd. Foredraget «Humanistisk menneskesyn og pedagogikk» var en del av felles skolestart for alle ansatte, men ble samtidig en oppstart av dekomp-samarbeidet.

I løpet av høsten 2020 ble det gjennomført regelmessige fellessamlinger for alle deltakere ved HO, OT og ET i skolens auditorium. Formålet med fellessamlingene var utvikling av felles forståelse for prosjektets teoretiske grunnlag. Tema var for eksempel filosofisk og pedagogisk grunnlag for sosial læring, sosial handlingskompetanse, dialogkompetanse og kollektiv

Figur 3: Organisering 2020 - 2021

læring. For å legge til rette for refleksjon, erfaringsdeling og diskusjon arbeidet deltakerne med ulike oppgaver og problemstillinger i *tilfeldige arbeidsgrupper* på tvers av avdelingene.

Høstsemesteret arbeidet deltakerne med flere ulike mellomarbeid mellom fellessamlingene i *periodiske arbeidsgrupper* på tvers av avdelingsteam og avdelinger. Arbeidsgruppene ble opprettet med henblikk på det aktuelle mellomarbeidet, og oppløst når mellomarbeidet var avsluttet. Arbeidsgruppene delte erfaringer fra mellomarbeidene i plenum eller i mindre grupper under fellessamlingen. Eksempler på denne typen mellomarbeid var utforskning og utprøving av ulike fremgangsmåter i elevsamtaler, og kollegaobservasjon- og veiledning.

Våren 2021 ble det opprettet *faste arbeidsgrupper* med deltakere fra ulike avdelingsteam og på tvers av avdelinger. Mellomoppdragene varte over en noe lengre periode, der målet var å utvikle og prøve ut egenutviklede tiltak i undervisningen. Arbeidsgruppene fikk oppdrag fra HiØ, og

Kompetanseutviklingstiltak 2020 - 2021	
Prosjektledelsesmøter	15
Ressursgruppemøter	5
Fellessamlinger	23
Mellomarbeid	11
Prosessveiledning	2

og alle gruppene fikk én runde med veiledning fra HiØ i forbindelse med mellomarbeidet. Erfaringene fra mellomarbeidet ble delt under oppsummerende fellessamling for HO, OT og ET i mai. Eksempler på denne typen mellomarbeid var revidering av møtестruktur og utvikling av didaktikk for sosial interaksjon mellom elevene.

Evaluering og resultater

Felles forståelse innebærer i prosjektet at hver enkelt ansatt, både individuelt og som deltaker i sitt profesjonsfellesskap, utvikler sin forståelse for hva sosial læring er og hvordan skolen kan bidra til elevenes sosiale læring. Denne prosessen tar tid, og kan skje gjennom aktiv deltakelse og engasjement i skolens felles utviklingsprosjekt. Det første utviklingsåret hadde prosjektledelsen høye ambisjoner om å drive kollektiv læring og utvikle felles forståelse gjennom fellessamlingene. Til tross for hyppige forelesninger, mellomarbeid og mye aktivitet fikk ikke skolen og deltakerne nok utbytte av all innsatsen som ble lagt ned. Høsten 2020 var HiØ og deltakerne samstemte om at det var vanskelig å arbeide med felles forståelse på hver avdeling gjennom store fellessamlinger. Deltakerne ønsket færre store fellessamlinger, kortere foredragssekvenser og mer målrettet arbeid på HO og OT.

- I tråd med tilbakemeldinger fra deltakerne og ressursgruppen anbefalte HiØ at antall store fellessamlinger ble redusert, og kompetanseutviklingsarbeidet lagt til avdelingene HO og OT. Prosjektledelsen støttet anbefalingen og endringene ble gjennomført våren 2021.

Ulike og tidvis overlappende arbeidsgrupper førte til at ansatte kunne være deltakere i flere arbeidsgrupper samtidig. I tillegg opplevde enkelte mellomarbeid som en merbelastning fordi det ikke ble satt av nok tid til arbeidet i hverdagen.

- HiØs anbefaling var at mellomarbeid og prosessveiledning på avdelingene burde prioriteres. Prosjektledelsen støttet anbefalingen, og våren 2021 ble det gjort større endringer i organisering og arbeidsform. Mellomarbeid ble lagt til faste arbeidsgrupper ved avdelingene HO og OT, og det ble øremerket tid til arbeid med mellomarbeidene. Våren 2021 var tilbakemeldingen fra deltakerne at disse grepene gav struktur, ro og kontinuitet i arbeidet med prosjektet.

Målet om å «utvikle en prosessorientert arbeidsform for prosjektet der ansatte er involvert og kan medvirke i utviklingsarbeid» ble nådd første utviklingsår. Tilbakemeldingen fra

deltakerne i forbindelse med evaluering våren 2021 at de opplevde større eierskap til prosjektet som følge av den nye arbeidsformen. Ressursgruppens rolle på egen avdeling ble tydeliggjort gjennom at kompetanseutviklingsarbeidet ble flyttet til avdelingene.

- HiØs anbefaling var at ny arbeidsform skulle videreføres andre utviklingsår. Anbefalingen ble støttet av prosjektledelsen ved Kuben.

Covid-19 og smittevern hensyn påvirket kompetanseutviklingsarbeidet, og særlig HO måtte utsette og avlyse planlagte tiltak. I tillegg til at tiltak måtte gjennomføres digitalt ble deltakernes kapasitet i utviklingsarbeid påvirket av at smittevern hensyn medførte større arbeidsbelastning enn vanlig. HO formidlet at kompetanseutviklingsarbeidet tidvis hadde blitt “litt oppå alt annet når det har vært så mye annet å fokusere på i oppfølgingen av elevene”. Planlagte tiltak ble gjennomført på OT, men kontinuiteten i prosjektet ble påvirket av at deltakere ble forhindret fra å møte og at flere tiltak måtte gjennomføres digitalt eller som en hybrid løsning. Tilbakemeldingen var at arbeidet med prosjektet ble påvirket av smitteverntiltak og at tiltak måtte gjennomføres digitalt. En av gruppene gav tilbakemelding om at de “mistet litt av fellesskapsfølelsen” og at det var “vanskelig å bli engasjert” når samlinger ble gjennomført digitalt eller i rom med stor avstand mellom deltakerne.

Skoleåret 2020 – 2021 kan betraktes som et kartleggings- og forankringsår. Målsettingene for prosjektet viste seg å være for omfattende til å nå i løpet av ett prosjektår og ble videreført til andre og tredje utviklingsår. I løpet av våren 2021 utkrystalliserte det seg imidlertid noen arbeidsområder for det videre arbeidet, som møtестruktur, didaktikk for sosial interaksjon, og metodebruk og veiledning med henblikk på sosial læring og oppfølging. Disse ble lagt til grunn for videreføringen av prosjektet andre og tredje utviklingsår.

Utviklingsårene 2021 – 2023

Våren 2021 søkte Kuben om å videreføre decomp-samarbeidet med HiØ med utgangspunkt i den opprinnelige behovsmeldingen fra 2020. Metodikk og didaktisk arbeid med sosial læring ble lagt til som presisering i den nye meldingen. Prosjektet fikk tilslag om videreføring av prosjektet for ytterligere to år, med ressurser tilsvarende 480 timer skoleåret 2021 – 2022 og 554 timer skoleåret 2022 – 2023. I prosjektperioden deltok rundt 25 ansatte på HO, i hovedsak programfaglærere, men også rådgivere, miljøarbeider og avdelingsleder. Fra OT deltok alle avdelingens rundt 30 ansatte. Skoleåret 2022 – 2023 deltok 13 ansatte fra HO, OT og ET på etter- og videreutdanningsstudiet Konsekvenspedagogikk 1 – sosial handlingskompetanse ved HiØ. Som på alle arbeidsplasser var det også ved Kuben endringer i personalgruppa i løpet av de to skoleårene 2021 – 2023.

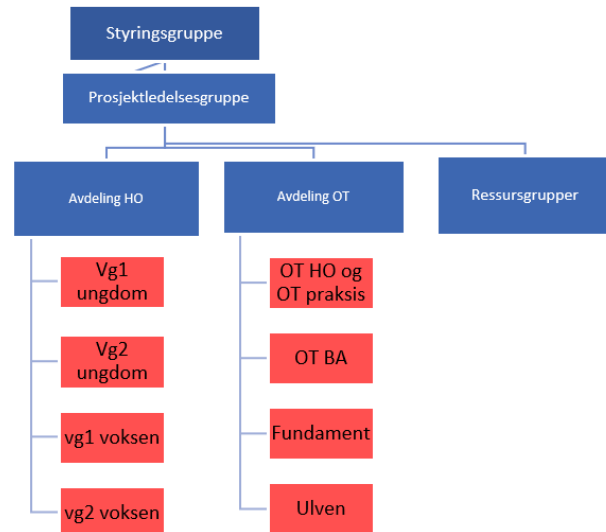
Organisering og gjennomføring

Prosjektledergruppen møttes jevnlig igjennom andre og tredje utviklingsår, og organiseringen med ressursgruppe ble videreført. Skoleåret 2021 – 2022 ble ressurser tilsvarende 100 timer tildelt den opprinnelige ressursgruppen til frikjøp av tid til tettere samarbeid med HiØ. Hovedområder og mål ble videreført, men konkretisert på avdelingene. For å legge til rette for mer fleksibilitet og deltakelse i avdelingene etter behov, gikk HiØ vekk fra ordningen med fast tilstedeværelse på Kuben én dag i uken. I stedet ble kompetanseutvikling gjennomført som hele dager tilstedeværelse, med møtevirksomhet, prosessveiledning og fellessamlinger.

Erfaringene fra første utviklingsår ble lagt til grunn for organisering og arbeidsform i videreføringen av prosjektet. Enkelte justeringer ble gjort underveis, men formen ble

oppretholdt igjennom andre og tredje utviklingsår. For å lykkes i skoleutviklingsprosjekter må deltakerne se nytten og relevansen av utviklingsarbeidene, og oppleve at de selv og profesjonsfellesskapet har behov for tiltakene. Høsten 2021 ble deltakerne fordelt i *faste arbeidsgrupper* med kollegaer de arbeidet sammen med i hverdagen.

Fra høsten 2021 ble den prosessorienterte arbeidsformen med fellessamlinger og selvorganiserte arbeidsgrupper videreutviklet og etablert både på HO og OT. Ved hjelp av å tenke sammen og samtale på en strukturert måte utforsket og utviklet arbeidsgruppene mellomarbeid, som de prøvde ut i møte med elevene og i profesjonsfellesskapet. Arbeidsgruppene utviklet flere mer og mindre vellykkede tiltak knyttet til for eksempel møtekultur og samarbeid i profesjonsfellesskapet, undervisningsmetoder som legger til rette for sosial interaksjon, og metodebruk og fremgangsmåter i elevoppfølging. Arbeidsgruppene møttes jevnlig for å jobbe med sine mellomarbeid. På OT fikk hver av gruppene veiledning fra HiØ én gang mellom hver fellessamling, mens arbeidsgruppene på HO gjorde avtaler med HiØ etter behov og avtale med avdelingsleder.

Figur 4: Organisering 2021 - 2023

Fellessamlingene bestod av en forelesningssekvens med HiØ, én sekvens der arbeidsgruppene delte erfaringer fra mellomarbeidet med kollegaer på avdelingen, og én sekvens der arbeidsgruppene arbeidet videre med nye eller reviderte tiltak.

Arbeidsgruppene delte erfaringer fra mellomarbeid med hverandre, og diskuterte seg frem til hvilke tiltak de ønsket å satse på i fellesskap på avdelingen.

	Andre utviklingsår 2021 – 2022	Tredje utviklingsår 2022 – 2023
Prosjektledelsesmøter	7	7
Ressursgruppemøter	4	12
Fellessamlinger	13	7
Mellomarbeid	6	8
Prosessveiledning	7	9

På HO kom avdelingen for eksempel frem til at de ønsket å prøve ut ulike måter å gjennomføre pedagogiske møter med mål om mer systematikk i arbeidet med sosial læring. På OT utforsket arbeidsgruppene blant annet ulike fremgangsmåter i samtaler og elevoppfølging, som en handlingslogg for å sikre informasjonsflyt og bedre samarbeid med og om elevene. I løpet av skoleåret 2022 – 2023 startet begge avdelinger arbeidet med å utforme et pedagogisk grunnlagsdokument for sosial læring ved avdelingen.

Tredje utviklingsår ble den opprinnelige ressursgruppen avviklet, til fordel for én ressursgruppe på hver av de to avdelingene. Denne gruppen ble mer involvert i prosjektet ved avdelingen, og antallet ressursgruppemøter ble økt. Antallet fellessamlinger ble redusert, til fordel for flere mellomarbeid med prosessveiledning.

Introduksjonskurs for nyansatte

Et delmål prosjektledelsen satte seg var å utvikle et bærekraftig introduksjonskurs som Kuben på sikt kunne planlegge, gjennomføre og evaluere uten HiØ. Kurset ble organisert som tre halvdagssamlinger og én avsluttende konferansedag. Prosjektledelsen planla kurset i samarbeid med utgangspunkt i *Notat - vejledende bemærkninger om introduktionskursus i konsekvenspedagogik* av Jens Bay. Gjennom introduksjonskurset skulle nyansatte kunne få “en forståelse for sitt medeierskap til virksomhetens innsats, og innblikk i og viten om konsekvenspedagogikken og dens forståelse for og metode til å styrke den sosiale læring” (Konsekvenspedagogisk forum, 2010). I følge notatet skal introduksjonskurs være en inspirasjon til videre refleksjon og fordypning i konsekvenspedagogikk, og gjennomføres på deltakernes betingelser. For å legge til rette for refleksjon og dialog skal introduksjonskursene være deltakeraktive og basere seg på gruppediskusjon med utgangspunkt i kortere forelesningsøkter.

Skoleåret 2021 – 2022 hadde Kuben ansvaret for gjennomføring av første kursdag og avsluttende konferansedag i mai, mens HiØ gjennomførte andre og tredje kursdag. Skoleåret 2022 – 2023 gjennomførte Kuben introduksjonskurset selv, med bistand fra HiØ i planleggingsfasen.

Etter- og videreutdanning som dekomp-tiltak

Til tross for flere ulike kompetanseutviklingstiltak og arbeidsformer der avdelingene skulle kunne *utvikle en felles forståelse for arbeid med sosial læring og handlingskompetanse*, viste dette seg å være krevende. Selv om Kuben og avdelingene la ned mye tid og krefter på utviklingsarbeidet, var det vanskelig å finne en skolebasert arbeidsform som var egnet til fordypning, refleksjon og dybdeforståelse.

Skoleåret 2022 - 2023 inngikk HiØ en avtale med Statsforvalteren i Oslo Viken om et forsøk der deler av de tildelte midlene til dekomp-samarbeidet skulle benyttes til at ansatte ved Kuben kunne gjennomføre studiet Konsekvenspedagogikk 1 - sosial handlingskompetanse ved HiØ som etterutdanning, med mulighet for å søke om å få studiet godkjent som videreutdanning i form av eksamensgjennomføring. Gjennom forsøket ønsket Kuben, HiØ og Statsforvalteren å undersøke om kombinasjonen av dekomp-samarbeid og etter- og videreutdanningen (EVU) kunne bidra til å styrke både studentenes utbytte av studiet og samtidig bidra til at avdelingene ble bedre rustet til å drive sitt eget prosjekt når prosjektperioden ble avsluttet. HiØ ønsket i tillegg å undersøke om kombinasjonen av dekomp-samarbeid og EVU kunne bidra til å styrke det doble formålet gjennom at praksis bringes inn i undervisningen gjennom studentene. Tretten ansatte ved HO, OT og ET deltok på studiet skoleåret 2022 – 2023, hvorav utgiftene til studiet for åtte studenter ble finansiert ved hjelp av dekomp-midler.

Evaluering og resultater

Hovedområdet **felles forståelse** har vært gjennomgående i tre overlappende utviklingsår, og ligger til grunn for arbeidet med de øvrige hovedområdene. Målet om å *utvikle en felles forståelse knyttet til arbeid med sosial læring og handlingskompetanse* handler blant annet om at ansatte som jobber sammen har en felles idé om hva sosial læring er, og utvikler et felles språk i samtaler med og om elevene. Forståelsen for og bruken av metoder i konsekvenspedagogikk forutsetter en forståelse for det filosofisk-pedagogiske grunnlaget i eksistensialismen og et humanistisk menneskesyn. Å arbeide med sosial handlingskompetanse

handler om å utvikle et profesjonelt skjønn, med utgangspunkt i en felles forståelse for sosial læring og en kreativ tilgang til undervisningspraksis og elevoppfølging. Dette prosjektet har vektlagt betydningen av å utvikle slik felles forståelse i profesjonsfellesskapet for å styrke hver enkelt lærer og avdelingsteam i sin profesjonsutøvelse.

I løpet av første og andre utviklingsår ble det lagt ned mye tid og krefter på arbeidet med felles forståelse, allikevel var tilbakemeldingen fra deltakerne at det tar tid å utvikle en forståelse for konsekvenspedagogikk og at dette var vanskelig å få til i en hektisk arbeidshverdag. Da 13 ansatte tilknyttet prosjektet tok EVU studiet Konsekvenspedagogikk 1 2022 – 2023 ble det et vendepunkt i prosjektet både med tanke på forankring av prosjektet i de respektive avdelingene og utviklingen av felles forståelse. Tilbakemelding fra avdelingsledere i prosjektledelsen var at ansatte som deltok på studiet ble tryggere i sitt arbeid med sosial læring som en følge av studiet. Gjennom studentene ble arbeidet med sosial handlingskompetanse og konsekvenspedagogikk en større del av det daglige arbeidet ved avdelingene, og engasjementet blant avdelingenes øvrige ansatte for prosjektet ble også større. Det fremgår av referater fra pedagogiske møter at ansatte i større grad bruker et felles vokabular i samtaler om sosial læring, og at agenda og temaer i pedagogiske møter i større grad enn tidligere vektla sosial læring og handlingskompetanse. Tilbakemeldinger fra studentene selv var at studiet gav en dypere forståelse for konsekvenspedagogikk, og at det var en styrke å studere sammen med kollegaer. Enkelte studenter gav uttrykk for en bekymring for ulikhet i kompetanse på avdelingen, og et konkret forslag var at det i fremtiden settes av tid til at øvrige ansatte involvert gjennom deling av arbeidskrav og perspektiver fra studiet. Flere studenter trakk frem at de hadde fått verdifulle erfaringer fra praksisbesøk ved andre virksomheter som en del av studiet.

I tillegg til EVU-utdanningen har det som følge av prosjektet blitt utviklet og prøvd ut ulike tiltak for å utvikle felles forståelse for arbeid med sosial og faglig læring i sammenheng. Eksempler er etableringen av introduksjonskurs i konsekvenspedagogikk for nytilsatte, faglig påfyll på fellessamlinger og gjennomføring av leseseminarer og strukturerte refleksjoner på pedagogiske møter. Målet om å utvikle felles forståelse knyttet til arbeid med sosial læring og handlingskompetanse kan derfor sies å være delvis nådd igjennom prosjektperioden da det er etablert strukturer og arbeidsformer som fremmer refleksjon og dialog intern, og for sammenhengen mellom EVU-studiet Konsekvenspedagogikk 1 og internt dekomp-samarbeid. Felles forståelse er imidlertid «ferskvare» og arbeidet må opprettholdes og videreføres når prosjektet går over til drift.

Første utviklingsår lyktes det prosjektet å **forankre** utviklingsarbeidet gjennom å *utvikle og etablere en prosessorientert arbeidsform for prosjektet der ansatte er involvert og kan medvirke i utviklingsarbeid*. Arbeidsformen ble utviklet første utviklingsår, og videreutviklet og etablert andre og tredje år. Arbeidsformen tok tid å lære, men en tilbakemelding våren 2022 var at «vi har truffet bedre i år på temaer og måten vi har jobbet på. Det har vært aktuelle saker som går inn i vår hverdag. Det har vært utviklende å jobbe i team med veiledning. Det har vært et større engasjement fra vår side». Tilbakemeldingen fra deltakerne i forbindelse med sluttevalueringen våren 2023 var at den prosessorienterte arbeidsformen har ført til mer engasjement og utbytte av prosjektet. Deltakerne pekte også på at de var fornøyde med egen innsats i prosjektet, at de hadde vært utholdende i et prosjekt som hadde pågått over lang tid og at det hadde vært nyttig og lærerikt å få innspill fra kollegaer og HiØ som stod utenfor deres egen arbeidshverdag.

Prosjektet har videre lyktes i å utvikle og etablere rutiner som gjør at Kuben får og kan opprettholde filosofisk, metodisk og didaktisk grunnkompetanse i egen virksomhet til å kunne benytte og videreutvikle prosjektets arbeidsform på egenhånd etter at prosjektperioden er avsluttet. Avdelingene er godt kjent med den prosessorienterte arbeidsformen, og har videreutviklet kompetanse med henblikk på å drive utviklingsarbeid i avdelingen. Videre har Kuben gjort endringer i møttestruktur og – kultur som legger til rette for arbeid med metodikk og didaktikk for sosial læring. Kuben legger ut over dette til rette for at flere opparbeider seg filosofisk, didaktisk og metodisk kompetanse gjennom EVU-studiet.

Andre utviklingsår vektla prosjektledelsen arbeid med hovedområdet **profesjonsfellesskap** gjennom å videreutvikle strukturer og kultur for systematisk arbeid med sosial og faglig læring i sammenheng. OT reviderte rutiner for elevsamtaler og individuelle planer (IP) for elevene, i tillegg ble ulike verktøy for elevoppfølging prøvd ut og evaluert. Møttestruktur og – kultur ble evaluert og videreutviklet. Et resultat av arbeidet skoleåret 2021 – 2022 var at arbeidsgruppen Ulven ble skilt ut i prosjektet og etablerte egne delmål med henblikk på avdelingens behov. Et resultat av arbeidet på HO var en omlegging av møttestrukturen, med innføring av morgenmøter hver mandag. Morgenmøtene ble delt i én del for elevsaker og systematisk arbeid med sosial læring, og én del for didaktikk for sosial og faglig læring i sammenheng. I sluttevalueringen våren 2023 trakk deltakerne fra HO frem at den nye møttestrukturen som hensiktsmessig for arbeid med felles forståelse i profesjonsfellesskapet og systematisk arbeid med oppfølging av elevene. Deltakerne formidlet at arbeidet er en pågående prosess, som må videreføres etter at prosjektperioden er avsluttet. Prosjektet har lyktes i å etablere og videreutvikle strukturer for samarbeid om sosial læring i profesjonsfellesskapet Avdelingsleder på HO beskriver den nye møttestrukturen som et viktig verktøy i det daglige arbeidet. Prosjektets prosessorienterte arbeidsform har i seg selv lagt til rette for samarbeid i profesjonsfellesskapet.

Med utgangspunkt i felles forståelse for sosial læring i profesjonsfellesskapet skulle prosjektet bidra til at deltakerne kunne videreutvikle sin **profesjonsutøvelse**. I tråd med behovsmeldingen skulle deltakerne utvikle og benytte “metodikk som tydeliggjør elevenes ståsted i sin sosiale utvikling, slik at de gradvis er i stand til å eie egne mål innenfor sosial handlingskompetanse på lik linje med den faglige kompetansen” (Fylkesmannen i Oslo og Viken, 2020). Tredje utviklingsår vektla prosjektledelsen kompetanseutviklingstiltak knyttet til metodebruk, didaktikk for sosial læring, konsekvensenkning, elevsamtaler og elevoppfølging. På HO ble den nye møttestrukturen et viktig verktøy i arbeidet med metodikk og didaktikk. De to avdelingene HO og OT hadde ulik grunnkompetanse i arbeid med sosial handlingskompetanse og konsekvenspedagogikk ved inngangen til prosjektet, og avdelingene møter ulike problemstillinger og muligheter i hverdagen. Begge avdelinger har imidlertid videreutviklet sin metodiske og didaktiske kompetanse. HO og Ulven har i tillegg startet sitt arbeid med å beskrive hvordan avdelingen forstår sosial læring, og hvordan avdelingen jobber med elevenes sosiale og faglige læring i sammenheng.

På OT har alle ansatte på avdelingen deltatt i prosjektet, og samarbeidet på tvers av roller og funksjoner. På HO har noen av fellesfaglærerne deltatt i enkelte kompetanseutviklingstiltak. Avdelingsleder på HO peker på fellesfaglærernes viktige rolle i elevenes helhetlige læring, og at det er en utfordring når prosjektet går over i drift at ikke fellesfaglærerne har deltatt i utviklingsarbeidet. HiØ peker på at det er stort potensiale for arbeid med sosial handlingskompetanse og læring gjennom arbeid med faglig læring også i fellesfagene og at både elever og lærere vil kunne ha utbytte av at fellesfaglærerne i større grad involveres i utviklingsarbeidet.

En del av målformuleringen for desentralisert kompetanseutvikling er at erfaringer fra arbeidet skal komme lærerutdanningen og studentene til gode. Erfaringer fra samarbeidet ved Kuben er trukket inn i undervisning både på bachelor- og masternivå generelt, og EVU-studiet Konsekvenspedagogikk 1 – sosial handlingskompetanse spesielt. Gjennom samarbeidet har HiØ fått innblikk i problemstillinger, arbeidsmåter og situasjonsbeskrivelser som er løftet av ansatte som står i hverdagen med elevene. I tillegg har den prosessorienterte arbeidsformen utviklet på Kuben videreført i andre lignende prosjekter i tilskuddsordningene dekom, rekomp og kompetanseløftet.

Fra prosjekt til drift

Når det gjelder overgangen fra prosjekt til drift, fremheves betydningen av faglig fordypning både individuelt og kollektivt for å utvikle en felles forståelse for sosial læring som idé og et filosofisk – pedagogisk grunnlag for kreativitet og nytenking i metodisk og didaktisk praksis. I og med at Kuben viderefører prosjektet fra utvikling til drift foreslår HiØ at:

- *Ansatte ved Kuben også i fremtiden får anledning til å ta EVU-studiet Konsekvenspedagogikk 1 – sosial handlingskompetanse slik at alle ansatte får videreutviklet sin kompetanse i arbeidet med sosial læring og handlingskompetanse.*

Nye ansatte bør få anledning til å sette seg inn i grunnlaget for arbeid med sosial og faglig læring i sammenheng, her kan EVU-studentene bidra med oppdatert kunnskap i konsekvenspedagogikk og erfaringer fra andre virksomheter. HiØ foreslår at:

- *Kuben benytter seg av studentene som følger EVU-studiet i arbeidet med å videreutvikle introduksjonskurs for nytilsatte*

Tilbakemeldingen fra deltakerne var at ny og revidert møtestruktur ved avdelingene er et viktig verktøy i det daglige og systematiske arbeidet med elevenes sosiale læring. Et funn fra forsøket med å kombinere EVU med lokalt utviklingsarbeid er at studentene kan bidra til avdelingens utviklingsarbeid gjennom møtene. HiØ foreslår at:

- *Arbeidet med ny møtestruktur videreføres, og at EVU-studentene kan bidra i videreutviklingen gjennom for eksempel møteledelse.*

I prosjektet har den prosessorienterte arbeidsformen med fellessamlinger, mellomarbeid og veiledning vært et viktig verktøy i kompetanseutviklingsarbeidet. I tilbakemeldinger underveis og i sluttevalueringen er deltakerne svært positive til arbeidsformen, og det kommer det frem at deltakerne som følge av dette har blitt mer engasjert og involvert i utviklingsarbeidet. HiØ foreslår at:

- *Prosjektets prosessorienterte arbeidsform videreføres på avdelingene og at EVU-studentene kan bidra i planlegging og gjennomføring av utviklingstid.*

Det presiseres i Overordnet del at skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis (Kunnskapsdepartementet, 2017). Et systematisk arbeid med elevenes sosiale og faglige læring i sammenheng styrkes av at alle som arbeider med og om elevene har en felles forståelse og holdning til hva sosial læring er og hvilke muligheter som finnes i skolehverdagen. HiØ foreslår at:

- *Målgruppen for prosjektet utvides til også å omfatte fellesfaglærere på HO.*

Prinsippet om sosial læring gjennom arbeid med fagene forutsetter sosial interaksjon og samhandling mellom elevene i arbeidet med fag. HiØ foreslår at:

- *Det settes av tid til å videreutvikle læringsarenaer og didaktikk der sosial interaksjon er grunnleggende i arbeidet med fag.*

I det daglige samarbeider skolen tidvis med eksterne samarbeidspartnere som har viktige funksjoner i oppfølging av elevene. For å kunne støtte skolen i deres arbeid bør intern og eksternt støttesystem ha kjennskap til og forståelse for skolens tilnærming til sosial læring. HiØ foreslår at:

- *I videreføringen av prosjektet involveres også relevante eksterne og interne aktører i avdelingenes støttesystem, som for eksempel foresatte, praksisveiledere, PP-tjenesten, politi eller barnevern.*

Oppsummerende betraktninger

Prosjektets overordnede målsetting har vært å ivareta intensjonen i læreplanverket LK20 om at sosial læring ikke kan isoleres fra faglig læring, og at skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig. Fremfor at sosial og faglig læring betraktes som to separate oppgaver som skjer på ulike arenaer, er intensjonen i læreplanverket at skolen skal organisere for undervisningspraksis og pedagogisk oppfølging som støtter og bidrar til elevenes sosiale læring og utvikling skjer gjennom arbeid med fagene. Dette utfordrer ikke bare tradisjonelle oppfatninger om klasseromsbasert teoretisk læring, men innebærer også at sosial læring bør betraktes både som en forutsetning for faglig læring og som en likestilt del av kompetansen elevene skal oppnå. Som ved andre videregående skoler skal elevene ved Kuben ut i et arbeids- og samfunnsliv der det stilles krav til dem om å bidra, ta initiativ, ta medansvar og ta stilling. Gjennom utdanningen skal alle elever få anledning til å øve på samarbeid og lære å ta selvstendige valg der de også tar hensyn til fellesskapet.

Arbeid med sosial handlingskompetanse og metoder i konsekvenspedagogikk forutsetter forståelse for det filosofisk- pedagogiske grunnlaget og at de ansatte videreutvikler sitt profesjonelt skjønn, med utgangspunkt i en felles idé om hva sosial læring er. Felles forståelse har vært gjennomgående tema hele prosjektperioden. Dette krever tid og rom til refleksjon og fordypning, og høsten 2022 ble etterutdanning i konsekvenspedagogikk for enkelte deltakere ved avdelingene HO, ET og OT benyttet som et kompetanseutviklingstiltak finansiert av dekom-p-midler. Dette har vært et vellykket og svært verdifullt tiltak, både med tanke på forankringen av prosjektet på avdelingene, for utvikling av felles forståelse og grunnlag for arbeid i arbeidsgruppene. Tilbakemeldinger fra studentene var at studiet gav en dypere forståelse for sosial handlingskompetanse og konsekvenspedagogikk, og at det var en styrke å studere sammen med kollegaer. Avdelingsledere formidlet at ansatte som deltok på studiet ble tryggere i sitt arbeid med sosial læring som en følge av studiet. Mål om å utvikle felles forståelse knyttet til arbeid med sosial læring og handlingskompetanse ble delvis nådd i løpet av prosjektperioden gjennom at det er etablert strukturer og arbeidsformer som fremmer refleksjon og dialog intern, og for sammenhengen mellom EVU-studiet

Konsekvenspedagogikk 1 og internt dekomp-samarbeid. Det fremkommer i tillegg av referater fra pedagogiske møter siste utviklingsår at ansatte ved avdelingene i større grad bruker et felles vokabular i samtaler om sosial læring, og at agenda og temaer i større grad en tidligere legger vekt på på sosial læring og handlingskompetanse. Felles forståelse er imidlertid «ferskvare» og arbeidet må opprettholdes og videreføres når prosjektet går over til drift. I det videre arbeidet anbefaler HiØ at *ansatte ved Kuben også i fremtiden får anledning til å ta EVU-studiet slik at alle ansatte får videreutviklet sin kompetanse i arbeidet med sosial læring og handlingskompetanse*. For å nyttiggjøre seg studentenes engasjement, praksiserfaringer og kunnskap i lokalt utviklingsarbeid anbefaler HiØ at *Kuben benytter seg av studentene som følger EVU-studiet i arbeidet med å videreutvikle introduksjonskurs for nytilsatte*.

Arbeidsformen i prosjektet har vært inspirert av filosofiske samtaler, som legger til rette for at deltakerne både arbeider individuelt, i mindre arbeidsgrupper og i avdelingen. Denne formen egner seg til skoleutviklingsarbeid blant annet fordi den legger til rette for at alle deltakerne blir aktive og medansvarlige i prosjektet. I arbeidsgruppene har ansatte utforsket, utviklet og prøvd ut undervisningsopplegg, møtестrukturer, samtaleverktøy og andre tiltak som styrker det systematiske arbeidet med sosial læring. Utviklingsprosjektet eies av og tilhører Kuben og de involverte avdelingene, og gjennom den prosessorienterte arbeidsformen har deltakerne selv tatt initiativ til, prøvd ut og evaluert tiltak i samarbeid. I sluttevalueringen fremkommer det at deltakerne har opplevd den prosessorienterte arbeidsformen som godt egnet for utviklingsarbeid, og har bidratt til at de har fått eierskap til prosjektet og at kompetanseutviklingstiltak har vært relevante for deres hverdag. Som på andre arbeidsplasser har også Kuben endringer i personalgruppa, som innebærer at det til enhver tid vil være ansatte avdelingen som ikke har kjennskap til arbeidsformen. Avdelingsledere og en stor andel av de ansatte er imidlertid godt kjent med arbeidsformen, og i det videre arbeidet anbefaler HiØ at *prosjektets prosessorienterte arbeidsform videreføres på avdelingene og at EVU-studentene kan bidra i planlegging og gjennomføring av utviklingstid*.

For å kunne bygge på å praktisere verdiene og prinsippene beskrevet i læreplanverket (LK20) trenger skolen et profesjonsfaglig fellesskap der ledere, lærere og andre ansatte reflekterer sammen. Med dette prosjektet har Kuben lagt vekt på å videreutvikle profesjonsfellesskapet ved avdelingene HO og OT, med støtte fra ET, der ansatte kan utøve et profesjonelt skjønn, med utgangspunkt i en felles forståelse for sosial læring og handlingskompetanse. Prosjektet har lyktes i å etablere og videreutvikle strukturer for samarbeid om sosial læring i profesjonsfellesskapet. I sluttevalueringen våren 2023 trakk deltakerne fra HO frem ny møtестruktur og – kultur som et hensiktsmessig verktøy i arbeidet med felles forståelse og systematisk arbeid med elevoppfølging. Avdelingsleder på HO beskriver den nye møtестrukturen som et viktig verktøy i det daglige arbeidet. I det videre arbeidet med prosjektet anbefaler HiØ at *arbeidet med ny møtестruktur videreføres, og at EVU-studentene kan bidra i videreutviklingen gjennom for eksempel møteledelse*. I arbeidet med HO har det vært en utfordring av fellesfaglærere ikke har involvert i prosjektet, særlig med henblikk på hovedområdene felles forståelse og profesjonsfellesskap. HiØ anbefaler derfor at *målgruppen for prosjektet i fremtiden utvides til også å omfatte fellesfaglærere på HO*.

Med utgangspunkt i felles forståelse for sosial læring i profesjonsfellesskapet skulle prosjektet bidra til at deltakerne kunne videreutvikle didaktisk og metodisk kompetanse med henblikk på sosial handlingskompetanse. Når opplæringen skal bidra til frihet, selvstendighet, ansvarlighet

og medmenneskelighet forutsetter det et utforskende og kreativt perspektiv på undervisningspraksis og elevoppfølging. Gjennom de selvorganiserte arbeidsgruppene har deltakerne utviklet, prøvd ut og evaluert både didaktiske tiltak og fremgangsmåter og verktøy for elevoppfølging. Prinsippet om sosial læring gjennom arbeid med fagene forutsetter sosial interaksjon og samhandling mellom elevene i arbeidet med fag. I det videre arbeidet anbefaler HiØ derfor at *det settes av tid til å videreutvikle læringsarenaer og didaktikk der sosial interaksjon er grunnleggende i arbeidet med fag.*

Som andre skoleutviklingsprosjekter har heller ikke dette prosjektet vært strømlinjeformet, og som en ekstra utfordring ble prosjektet påvirket av smittevernhensyn i forbindelse med covid-19 skoleårene 2020 – 2021 og 2021 – 2022. HiØ og Kuben har imidlertid samarbeidet tett for å utvikle og evaluere prosjektet fortløpende, og å utvikle og etablere en hensiktsmessig arbeidsform som også kommer fremtidige utviklingsprosjekter til gode. Prosjektet har vist at lokal kompetanseutvikling kan kombineres og flettes sammen med lokalt utviklingsarbeid, og på den måten bidra til å styrke både det lokale utviklingsarbeidet og samarbeidet mellom høgskoler og universitet og praksisfeltet.

Litteratur

- Bay, Jens (2005) *Konsekvenspedagogik – En pedagogik om eksistens og social handlingskompetence*. Borgen.
- Børresen, B. & Malmhøster, B. (2008). *Filosofere i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Freyr, T. (2023). *Viljen til å ville; Et samarbeidsprosjekt mellom Kjelle videregående skole, PP-tjenesten Romerike og Høgskolen i Østfold*. HiØ VIDERE.
- Freyr, Tor (2021) «Konsekvenspedagogikkens eksistensfilosofiske grunnlag». *Pedagogikk og kritikk vol.7* (2021).
<https://pedagogikkogkritikk.no/index.php/ntpk/article/view/3010>
- Fylkesmannen i Oslo og Viken (2020) Behovsmelding for UDE/Kuben datert 12.03.20
- Halvorsen, Terje (2017) *Pedagogikkens pionerer*. Gyldendal akademisk.
- Helle, L. (2002). *Rom for handling: Skoleutvikling i et helhetsperspektiv* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Jensen, R. (2016). *Kollektiv læring og skolebasert kompetanseutvikling – Skolens bok*. Oplandske bokforlag.
- Kunnskapsdepartementet (2021) *Retningslinjer for tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og skole*. Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2021-01-26-230>
- Kunnskapsdepartementet (2017) *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=nob>
- Meld. St. 21 (2016 – 2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20162017/id2544344/>
- NOU 2022: 13 (2022) *Med videre betydning – Et helhetlig system for kompetanse – og karriereutvikling i barnehage og skole*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-13/id2929000/>
- Olsholt, Ø., Lahaise, M. og Schjelderup, A. (2008). *Filosofiske samtaler i barnehagen – Å ta barns tenkning på alvor*. Kommuneforlaget.